

Vergaderjaar 2022–2023

36 253

Verlagen van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven

Nr. 7

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 12 september 2023

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over de brief van 11 mei 2023 over het verzoekschrift van mw. J. U. d. B.-S. door te geleiden naar de vaste commissie voor Financiën en deze commissie te verzoeken nader verslag uit te brengen (Kamerstuk 36 253, nr. 5).

De vragen en opmerkingen zijn op 5 juli 2023 aan de Staatssecretaris van Financiën voorgelegd. Bij brief van 5 september 2023 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Tielen

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijerink

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het verzoekschrift en de reactie van de bewindspersonen en hebben op dit moment geen verdere vragen of opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het verzoekschrift. Deze leden betreuen dat er ondanks de schrijnende omstandigheden bij de verzoekster geen ruimte is om af te wijken van het eerdere besluit. Zij vragen de Staatssecretaris in welke mate zij het uitpakken van de bestaande kaders in wet- en regelgeving onwenselijk vindt. Is de Staatssecretaris voornemens om hierop actie te ondernemen? Vindt de Staatssecretaris dat er voldoende ruimte is om – naast de gronden in de Uitvoeringsregeling Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) – in individuele gevallen rekening te houden met omstandigheden?

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de casus, het verzoekschrift dat voorligt en de brieven die daarbij horen. Dit lid heeft hier nog een vraag over.

Het verzoekschrift dat voorligt gaat over een individuele casus. De commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven heeft opgeroepen om alsnog tegemoet te komen aan de wens van verzoekster om haar huurtoeslag over 2019 toe te kennen, aangezien de commissie een oplossing op maat in deze casus alleszins verdedigbaar en gerechtvaardigd acht. Het antwoord van de Staatssecretaris hierop is: «nee».

De parlementair advocaat stelt echter dat het in de toekomst wel anders geregeld kan worden. De parlementair advocaat zegt daarbij het volgende: «De hardheidsclausule in de Awir kan alleen worden toegepast in situaties die de wetgever niet heeft voorzien of niet heeft bedoeld. Het gaat om huishoudens die geen recht hebben op huurtoeslag of recht hebben op minder huurtoeslag, terwijl de Staatssecretaris meent dat deze gevallen wel voor (meer) huurtoeslag in aanmerking zouden moeten komen (in het licht van de bedoeling van de wetgever). Het «buiten de boot vallen» leidt dan tot onbillijke situaties van overwegende aard. Voor zover dit verband houdt met het overschrijden van de vermogensdrempel, kan door toepassing van de hardheidsclausule een uitzondering op de (rigide) regelgeving worden gemaakt bij ministeriële regeling.»

Wat vindt de Staatssecretaris van hetgeen de parlementair advocaat beschrijft? Is de Staatssecretaris voornemens om te doen wat hierboven beschreven staat om ervoor te zorgen dat mensen niet meer buiten de boot vallen?

II Reactie van de Staatssecretaris

Het kabinet dankt de leden van de fracties van de VVD, D66 en BBB voor de toegezonden reacties en opmerkingen en zal daar onderstaand op reageren.

De leden van de fractie van D66 betreuen dat er geen ruimte is om af te wijken van het eerdere besluit en vragen in welke mate het uitpakken van de bestaande kaders in wet- en regelgeving onwenselijk is en of de

Staatssecretaris voornemens is om hierop actie te ondernemen. Toeslagen zijn bedoeld om inkomensondersteuning te bieden om vitale voorzieningen, zoals wonen en zorg, voor iedereen betaalbaar te houden. Dat het recht op huurtoeslag – naast het inkomen – daarbij afhankelijk is gesteld van het vermogen, draagt ertoe bij dat de inkomensondersteuning in de kosten voor het huren van een woning, beperkt blijft tot de groep met geringe (financiële) middelen. Dat er – zoals in het verzoekschrift – vanwege een te hoog vermogen geen recht bestaat op huurtoeslag is weliswaar zuur voor verzoekster, maar op zichzelf beschouwd een logisch gevolg van de wetsystematiek. Zoals in eerdere correspondentie uitgebreid is toegelicht is dat verdedigbaar en in lijn met een doelmatige besteding van de huurtoeslag. De wet voorziet wel in een mogelijkheid om bij ministeriële regeling specifiek vermogen uit te zonderen van de vermogenstoets.¹ Dit betreft een specifieke hardheidsclausule om tegemoet te komen aan groepen van gevallen bij wie zich *onbillijkheden van overwegende aard* voordoen en ziet uitsluitend op de vermogenstoets bij toeslagen. Hierbij gaat het met name om eenmalige (schade)uitkeringen voor groepen waarvan de maatschappelijke betekenis en impact groter wordt geacht dan de reguliere toepassing van de wetsystematiek op het recht op een toeslag, denk bijvoorbeeld aan vergoedingen aan asbestslachtoffers, of uitkeringen uit het DES-fonds. Indien er zich een onbillijkheid van overwegende aard voordoet, wordt deze toegevoegd aan de ministeriële regeling.

Daarnaast vragen deze leden of er voldoende ruimte is om, naast de gronden in de Uitvoeringsregeling Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir), in individuele gevallen rekening te houden met omstandigheden. In algemene zin biedt de wet- en regelgeving verschillende wijzen om in specifieke gevallen maatwerk te bieden, maar niet ongeclausuleerd. Zo kent de algemene hardheidsclausule² een hoge maatstaf, vanwege de toets van onbillijkheden van overwegende aard. Het is niet de bedoeling van de wetgever geweest dat de hardheidsclausule voor alle (schrijnende) situaties een oplossing biedt, maar alleen die uitzonderingsgevallen die de wetgever had voorkomen wanneer hij die had voorzien. Naast de hardheidsclausule bestaan er andere mogelijkheden om in individuele gevallen maatwerk te kunnen bieden. Hierbij kan gedacht worden aan het aanbieden van een persoonlijke betalingsregeling waarbij rekening wordt gehouden met de betalingscapaciteit. Ook is het mogelijk om een terugvordering te matigen, indien deze wegens bijzondere omstandigheden in het concrete geval onevenredig is. Of voldaan wordt aan de voorwaarden om de terugvordering te matigen, is sterk afhankelijk van de specifieke feiten en omstandigheden die aan een casus ten grondslag liggen.

Alhoewel er dus mogelijkheden zijn om maatwerk te bieden, kan er niet aan alle situaties die door de burger als onredelijk worden ervaren, tegemoetgekomen kan worden door middel van maatwerk. Maatwerk is met name van belang voor (uitzonderlijke) specifieke gevallen waar de uitkomst ook naar objectieve maatstaven niet aanvaardbaar is en die vragen om een oplossing. Zowel vanuit het oogpunt van een doelmatige besteding van overheidsmiddelen, alsook vanwege het feit dat tal van maatwerkoplossingen een toename van uitzonderingen betekenen en deze maken het toeslagenstelsel ingewikkeld, zowel voor de uitvoering als de burger. Daarnaast kan veel (beleids)ruimte om rekening te houden met individuele omstandigheden ook leiden tot willekeur doordat er een ongelijke behandeling van gelijke gevallen kan optreden. Daarom verdient het de voorkeur dat bij het opstellen van wetten en regels goed wordt

¹ Artikel 47, tweede lid, Awir jo. artikel 9 UR Awir.

² Artikel 47, eerste lid, Awir.

nagedacht en toegelicht hoe hardheden bij de uitvoering van de wet kunnen worden voorkomen of tegengegaan.³

Het lid van de BBB vraagt om een reactie op de onderstaande passage van de parlementaire advocaat en vraagt of de Staatssecretaris voornemens is om te doen wat hierin beschreven staat.

«De hardheidsclausule in de Awir kan alleen worden toegepast in situaties die de wetgever niet heeft voorzien of niet heeft bedoeld. Het gaat om huishoudens die geen recht hebben op huurtoeslag of recht hebben op minder huurtoeslag, terwijl de Staatssecretaris meent dat deze gevallen wel voor (meer) huurtoeslag in aanmerking zouden moeten komen (in het licht van de bedoeling van de wetgever). Het «buiten de boot vallen» leidt dan tot onbillijke situaties van overwegende aard. Voor zover dit verband houdt met het overschrijden van de vermogensdrempel, kan door toepassing van de hardheidsclausule een uitzondering op de (rigide) regelgeving worden gemaakt bij ministeriële regeling.»

Zoals hiervoor opgemerkt kan bij ministeriële regeling specifiek vermogen voor groepen van gevallen bij wie zich *onbillijkheden van overwegende aard* voordoen uitgezonderd worden van de vermogenstoets. Hiermee wordt terughoudend omgegaan en ziet hoofdzakelijk op vergoedingen waarvan de maatschappelijke betekenis en impact groter wordt geacht dan de reguliere toepassing van de wetssystematiek op het recht op een toeslag. Een (al dan niet door overmacht) uitgestelde betaling, kwalificeert niet als zodanig. Er is immers door de wetgever bewust voor gekozen het recht op huurtoeslag afhankelijk te stellen van het vermogen op 1 januari. Iemand met een vermogen boven de vermogensgrens, wordt geacht de huur zelf te kunnen betalen. Bovendien moet niet uit het oog worden verloren dat het opnemen van allerlei extra uitzonderingen op de vermogenstoets ook op gespannen voet staat met de uitvoerbaarheid, waardoor terughoudendheid gepast is.

³ Kamerstuk 35 510, nr. 102.